

τακτοὶ Τοῦρκοι, ἰδίως ὅμως οἱ ἐγγύριοι Ὅθωμανοὶ, αὐτοὶ διέπραξαν καὶ πρὸ τῆς μάχης, καὶ κατ' αὐτὴν, καὶ μετ' αὐτὴν ὀμότητας, ὧν ἡ ἀφήγησις, μετὰ τοῦ ἐρυθήματος, δύναται νὰ ἐγείρῃ καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς.

Ἐπέστη ἡ στιγμή καθ' ἣν ἐμελλον νὰ ἐγκαταλείψω τὴν φιλοξενον καὶ μαρτυρικὴν μονήν. Ἡ ἐσχάτη ἱστορία τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου εἶναι γιγαντιαία εἰκὼν, αἱ σκιαὶ τῆς ὁποίας ἐμφανίζονται ἐκεῖ διὰ τοῦ καπνοῦ τῆς ἐκρήξεως, καὶ τὰ ζωηρότερα χρώματα διὰ τοῦ αἵματος ὅπερ ἐχύθη εἰς τὴν γῆν τῆς, καὶ τοῦ πυρὸς ὅπερ τὴν κατέκαυσε. Ὑπεράνω τῶν ἡμικύστων ἐκείνων λειψάνων πλανᾶται αἵγλη ἀνέσπερος δεικνύουσα τὸν τόπον ἐνθα ἔπεσον τῆς Πίσσεως καὶ τῆς Ἐλευθερίας οἱ μαχηταί. Σελὶς ἐξαιρετικὴ, ἐν τῇ δραματικῇ ἐκτυλίζει τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866, ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτῆς πτώσις ὑψοῦται εἰς τὰ νέφη, ὅπως οἱ ὀλοκαυθέντες στρατιῶταί τῆς, στήλῃ φωτεινῇ, τὴν ὅλην ἐπανάστασιν φωτίζουσα, καὶ οἶονεὶ ὡς ἐπιτύμβιος πυραμὶς ἐγειρομένη παρὰ τὸ εὐρὺ κοιμητήριον, ὅπερ τόσα ἀθῶα γυναικόπαιδα ἐδέχθη, καὶ τόσους ἀνδρείους. Εἷη εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τῶν. Τὴν ὥραν καθ' ἣν, ὑπερβάς τοὺς ὑπερχειμένους τῆς μονῆς λόφους, ἐστράφην ὅπως προσίδω τὸ ὕστατον τὴν μονήν, βίαιος ἔπνευσεν ἄνεμος, συνεταράχθησαν τὰ δένδρα, καὶ στρόβιλος ὀρμητικὸς ὕψωσεν ὑπὲρ τὴν μονήν ἀραιὸν κόνεως νέφος. Ἰσάττην εἶχον ἐπιζητήσει ἐντύπωσιν, ἀπερχόμενος τῆς σεβασμίας καὶ μαρτυρικῆς μονῆς, καὶ τὴν ἐντύπωσιν ταύτην μοὶ παρεῖχε μοῖρα ἀγαθὴ, ἐν τῇ ὡρᾷ ὑποτυπώσει τοῦ πυκνοῦ καπνοῦ, τοῦ κατακαλύψαντος τὴν ἀτμοσφαῖραν, μετὰ τὴν ἀπέλπιδά ἀλλὰ ἡρωϊκωτάτην καὶ ἐν πλήρῃ ἐπιγνώσει ἐκρηξίν, ἣν, ὡς σωτηρίαν ἀπὸ τοῦ ὀνειδούς, ὡς συνέχειαν παραδειγμάτων, καὶ ὡς παρότρυνσιν εἰς μέλλουσας μίμησιν προὐκάλεσεν ἀβιάστως ἡ χεὶρ τῶν πολιορκουμένων Ἑλλήνων. Προσεῖδον δι' ἐσχάτην φορὰν τὰ τείχη καὶ τὸ κωδωνοστάσιον τῆς μονῆς. Κατῆλθον πρὸς τὴν κάτωθι εὐρυνομένην κοιλάδα, καθ' ὃν χρόνον τοῦ βιαίου ἀνέμου ὁ συριγμὸς, συμπληρῶν τὴν εἰκόνα, ἤκούετο ὅτε μὲν ὡς κλαυθμὸς ἡχῶν πενθίμως ἀπὸ τῶν θέσεων ἐνθα ἐσφάγησαν τὰ γυναικόπαιδα, ὅτε δὲ ὡς κραυγὴ ἀπειλῆς, καὶ πρόκλησις ἀγέρωχος θανάτου ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν μαχητῶν τοξευομένη....

Ἐρυθροὶ ἐβάφησαν οἱ λίθοι ἀπὸ τοῦ χυθέντος αἵματος τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' ἡ λήθη δὲν θὰ καλύψῃ ποτὲ οὔτε τὴν μονήν τοῦ Ἀρκαδίου οὔτε τῶν θυμάτων καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς τᾶ προσφιλεῖς ὀνόματα.

(Ἐπεται συνέχεια).

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ πολιορκία τοῦ Νεοκάστρου, διαρκέσασα ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας μῆνας, (29 Μαρτίου—7 Αὐγούστου 1821), καθ' οὓς αἱ ἀπώλειαι τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξαν σχετικῶς ἀσήμαντοι. Ἐσχον ὅμως τραυματίας πολλοὺς, ἀλλ' ὀλίγοι καὶ ἐκ τούτων ἀπέθανον, θεραπευθέντων τῶν πλείστων. Πλείονες δ' ἐφονεύθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Παπ' Ἀναστάσι Μήτρος, καὶ πλείστοι ἐτραυματίσθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ Π. Ντούφας δις, διαρκούσης τῆς πολιορκίας τῆς Μεθώνης, ἥτις καὶ μετ' οὐ πολὺ διελύθη, ἐπιστισθέντος τοῦ φρουρίου ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου (29 Αὐγούστου).

Ἀμφότεραι δ' αἱ πολιορκίαι αὗται διετηρήθησαν δαπάναις χρήματος καὶ αἵματος τῶν κατοίκων ἰδίως τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας, ἥτις τότε συνηριθμεῖτο μετὰ τῶν δυνατῶν τῆς Πελοποννήσου ἐπαρχιῶν ἐν ἰσῇ μοίρᾳ πρὸς τὴν τῆς Καρυταίνης, Λακεδαιμονίας, Καλαβρυτῶν καὶ Ἀνδρούσης. Καὶ δικαίως· διότι οἱ Ἀρχάδιοι, —πρῶτοι πάντοτε ἐξ αὐτῶν οἱ Ντρέδες— καὶ κατὰ τὴν ἀτυχῇ ἐπανάστασιν τοῦ 1769 ἐξανέστησαν, καύσαντες τοὺς ἐν πύργῳ δυνατῷ ὀχυρωθέντας Ὅθωμανοὺς τῆς ἐπαρχίας τῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἐν Νεοκάστρῳ στρατεύσαντες, καὶ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν κλέφται γενναῖοι καὶ ὀνομαστοί, ἐξ ὧν ἀναγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα ἐκείνων, οὓς ἡ λήθη δὲν ἐσάρωσε χάρις τῷ καλῷ πατριώτῃ καὶ ἱστορικῷ Ἀμβρ. Φραντζῇ.

Καὶ πρῶτος μὲν κλέφτης ἐξ Ἀρκαδίας ἀναφέρεται ἐν ἀρχῇ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος σύγχρονος τοῦ προπάππου τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη Δήμου Μπότσιας ὁ Ντάρας, ἔχων σημαίαν (φλάμπουρο) ἰδίαν καὶ 60—80 ἐκλεκτὰ παλληκάρια, ἀφρόως ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον περιφερόμενος, καὶ γυμνῶν καὶ φονεῶν ἐχθροὺς τόσον εἰς τὰς ὁδοὺς, ὅσον καὶ εἰς τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις αἰφνιδίως ἐπιπίπτων, μεθ' ὧν ἀναφέρονται τὰ αὐτὰ πράττοντες καὶ οἱ μικρότερα σώματα ὀδηγούντες Νικολαῖοι, Δημαῖοι καὶ ὁ Πιθεμιούντας. Μετὰ τὴν ἀτυχῇ δὲ καὶ πολυδάκρυτον ἐπανάστασιν τοῦ 1769, ὅτε κατὰ τὴν παροιμίαν καὶ τὰ ἔμβρυα ἀκόμη ἐθρήνου ἐντὸς τῆς μητρικῆς γαστρὸς ἐκ τῶν σκληροτήτων, τυραννιῶν καὶ μαστιγώσεων τῶν εἰς Πελοπόννησον εἰσβαλόντων πολυαριθμῶν Ἀλβανῶν, περίφημοι κλέφται σωματάρχαι ἐξ Ἀρκαδίας ἐξεχύθησαν οἱ σύγ-

χρονοι τοῦ Κωνστ. Κολοκοτρώνη, Κόλια Πλαπούτα καὶ τοῦ ἐκ Μάνης περιβοήτου Παναγιώταρου, Κόρδος, Γιαννῆς, Ἀλέξης Ντάρας, Γιάννης Ρούσης, Μῆτρος Βιδισοβιώτης, Κοσμαῖοι καὶ Νικολαῖοι, καταδιώκοντες, ὡς ἔπραττον τότε πάντες οἱ ἐν Πελοποννήσῳ κλέφται, σφάζοντες καὶ ἀφνίζοντες πολλοὺς τῶν Ἀλβανῶν, καὶ κατὰ προτίμησιν ἀρχηγούς αὐτῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἦτο θάνατος καὶ δὲν ἦτο λίθος ἐν τῇ ἀτυχεῖ χειρὸς τῆς, ὃν νὰ μὴ ἐπότισαν καὶ νὰ μὴ ἐρράντισαν μὲ αἷμα χριστιανικόν. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1787 καὶ ἐντεύθεν, μεταξύ τῆς δόξης τοῦ Ζαχαριᾶ καὶ τῶν πρώτων πρὸς τὴν δόξαν βημάτων τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, γενναῖοι ἀρχικλέφται ἐν Ἀρκαδίᾳ μνημονεύονται ὁ Σταματέλος καὶ καὶ ὁ Γιωργος, ὃν πλεόν τῶν ἀνδραγαθίων του ἐκλείψαν ὁ μακαρίτης Βαλαβάνης διὰ τοῦ ωραίου ποιήματος αὐτοῦ, οὐ τὸ πρῶτον τετράστιχον·

Κούφια πέφτουν τουφέκια ἀπ' ἀνάρχα
Καί 'ς τοῦ Σίρτζι τῆς ῥάχαις βοῖζουν·
Μαζωμένα εἶναι ἐκεῖ παληκάρια,
Ποῦ τὰ πεῦκα βογγᾶνε καὶ τρίζουν.

Σὺν τούτοις δ' ἀνεφαίνοντο καὶ οἱ Μέλιοι, ἀρχηγοῦντος αὐτῶν τοῦ Γιαννάκη, ὁ Θανάσης Ριπσιώτης, ὁ Θεοδ. Γαῖδαροπλευρῆς, ὁ Παναγιώτης, ὁ Μῆτρος Ντόγκας καὶ ὁ Ἰωάν. Καλαμπόκης, οἱ ὅποιοι δευτέρως τάξεις κλέφται θεωροῦμενοι ὑπήκουον εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ Ζαχαριᾶ, τοῦ Θεοδ. Κολοκοτρώνη, καὶ ἐνίοτε τοῦ Ἀθ. Πετιμεζᾶ.

Πάντες δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἱκανότητα, ἰδιότητας καὶ γνώσεις ὡς πρὸς τὴν Κλεπτικὴν τάσσονται ὑπὸ τοῦ Φραντζῆ μετὰ τῶν ἐκ Καρυταίνης, Λακεδαιμονίας, Καλαβρύτων καὶ Π. Πατρῶν καταγομένων κλεφτῶν. Ἀς κρίνῃ δὲ ὁ ἀναγνώστης νῦν ἂν δὲν εἴχομεν δίκαιον εἰπόντες ἀνωτέρω ὅτι οὐδέποτε ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀπὸ τὴν Ἀρκαδίαν ἐξέλιπον γενναῖοι ἀποστάται, καὶ ἂν εὐλόγως καὶ οἱ Ἐταιρισταὶ δὲν ἠτένιζον εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, πολὺ ἐλπίζοντες νὰ γείνῃ ἐναρξὶς τῆς ἀποστασίας ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ ἰδίως τῶν κατοίκων τῶν δύο ὁρεινῶν θεμάτων Σουλιμᾶ καὶ Κοντοβουνίων, ἀνδρείων καὶ ἐμπειροπολέμων θεωρουμένων διὰ τὴν περὶ τὸ ὅπλοφορεῖν πείραν αὐτῶν.

Μ' ὅλα ταῦτα οἱ Ἀρκαῖοι δὲν ἀνταπεκρίθησαν καθ' ὅλα εἰς τὰς προσδοκίας τῶν Ἐταιριστῶν ὅχι διότι ἐφάνησαν ἀνάλκιδες διαφεύσκοντες τὴν περὶ τῆς ἀνδρείας των γενικὴν πεποίθησιν καὶ φήμην. Τούναντίον ἀπεδείχθησαν μαχημῶτατοι εἰς ὅλας τὰς μάχας, εἰς ἃς παρευρέθησαν—εἰς τὰς τρεῖς λ. χ. νυκτερινὰς ἐφορμήσεις αὐτῶν κατὰ τῶν χαρρακωμάτων τῶν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Ἀργους πολιορκούντων Γκέγκηδων τοῦ Δράμαλη τόσοι ἄφοβοι καὶ κατα-

φρονηταὶ τοῦ θανάτου ἐδείχθησαν, καὶ ἰδίως οἱ Ντρέδες, ὅστε ὁ Φωτάκος ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασί του (σελ. 201, 203) καλεῖ αὐτοὺς ἥρωας καὶ τοὺς πλεόν δυνατοὺς στρατιώτας τῆς Πελοποννήσου. Ὅλοι ὅμως αἱ ἀνδραγαθιαὶ αὐτῶν ἡμαυροῦντο, διότι ὁσάκις ἐξεστράτευσαν ἐκτὸς τῆς ἐπαρχίας ἔπαθον ἀπὸ νοσταλγίαν πρῶτον, καὶ ἰδίως οἱ Ντρέδες, οἱ ὅποιοι ταχέως κατελαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ πόθου τῆς εἰς τὰ ἴδια ἐπιστροφῆς.

Ἄλλ' ὅσον ἀληθὲς ἀφ' ἐνός εἶναι τοῦτο, τόσοι ἀναντιρρήτως ἀφ' ἐτέρου ἔχει καὶ τὸ ὅτι οἱ Ἀρκαῖοι δὲν ἐπέτυχον ὁδηγῶν δραστηρίων καὶ δυναμένων διὰ τῆς ἀξίας, τῆς βαρύτητος καὶ τῆς ἀνδρείας αὐτῶν νὰ ἐπιβάλλωσιν ἐκάστοτε τὴν θέλησιν των εἰς τοὺς τραχεῖς καὶ σκληροτραχήλους Ντρέδες. Ἐὰν ἔζη ὁ Γιαννάκης Μέλιος ἢ ὁ Παναγιώτης Ντούφας, καὶ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀνελάμβανε τὴν ἀρχηγίαν τῶν Ἀρκαδικῶν ὅπλων, ἔχων παρ' αὐτῷ καὶ χιλιάρχους τὸν Γιαννάκη Γκερίτζαλην, τὸ ἀτρόμητον ἐκεῖνο παλληκάρι, τοῦ ὁποίου τὰ στήθη καθ' ὅλον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐφείσθησαν αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι, ἵνα τὰ σπαράξωσιν ὡς στασιαστοῦ ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας αἱ Βαυαρικαί, καὶ τὸν Παπ' Ἀναστάσι, οὐ τὸ πατριωτικὸν πῦρ καὶ τὸ στρατιωτικὸν θάρρος ὑψώθησαν ὑπεράνω καὶ τῆς ἐλαχίστης ἀμφισβητήσεως κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκαστροῦ, τότε βεβαίως οἱ Ἀρκαῖοι θὰ εἶχον νὰ δείξωσι κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ Γένους ἄθλους, οὓς θὰ ἐζήλευον οἱ κάτοικοι πολλῶν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ἐπαρχιῶν.

Ἀτυχῶς ὅμως ὀλίγας μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Νεοκαστροῦ ἡμέρας οὔτε ὁ Μέλιος, οὔτε ὁ Ντούφας, οὔτε καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἦσαν ἐν τοῖς ζῶσι, θύματα γενόμενοι τῆς ἐπαράτου ἐλληνικῆς ὀξύχολίας.

Ἀς ἴδωμεν πῶς. Ἄλλ' ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἐμφυλιοκτονίας μυσαρᾶς, ἀφίνομεν τὸν Φραντζῆν νὰ διηγηθῇ τὰ κατ' αὐτὴν, ἐπιφυλασσόμενοι νὰ ἐκπνορθώσωμεν ἀνακριθείας τοῦ τινος, ἃς φαίνεται ὅτι παρέβλεψε μάλλον χάριν τῆς συντομίας καὶ ὅχι ἀπὸ ἄγνοιας τῶν λεπτομερειῶν.

«Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Νεοκαστροῦ, λέγει ὁ Φραντζῆς, ἔτυχον νὰ εὐρεθῶσιν εἰς ἓν τῶν ἐκείσε καφφενείων ὁ Γιαννάκης Μέλιος μετὰ τοῦ Παπᾶ Ἀναστασίου, πρὸς τὸν ὁποῖον ἠθέλησε νὰ ὁμιλήσῃ περιφρονητικῶς ὁ Γιαννάκης Μέλιος, ἐπιθεὶς τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ πιστολίου του, ὡς ἐπαπειλὼν τρόπον τινὰ διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ. Ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἰδὼν ὅτι ἔχει φαῖλον κατ' αὐτοῦ σκοπόν, προλαβὼν ἐν ἀκαρεῖ ἐκτύπησε διὰ τοῦ πυροβόλου του τὸν Γιαννάκη Μέλιον, καὶ πάραυτα ἀνεχώρησεν εἰς Φιλιατρά, τὴν κωμόπολιν τούτου».

«Τὸ δὲ ἄλλο ἐσπέρας ἦλθον οἱ συγγενεῖς τοῦ Μέλιου εἰς Φιλιατρά διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὅπου συμπλοκῆς γενομένης τὴν νύκτα ἐκείνην μεταξὺ τοῦ σκότους ἐφονεύθη καὶ ὁ Π. Ντούφας. Τὸν δὲ Παπ' Ἀναστάσιον, πληγωθέντα κατὰ τὸν πόδα, συνέλαβον οἱ συγγενεῖς καὶ ἀδελφοὶ τοῦ Γιαννάκη Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα, καὶ μεταγαγόντες εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ἐφυλάκισαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐρείπιον ἀκρόπολιν, ὅπου μετὰ 24 ὥρας εἰσελθόντες εἰς τὴν φυλακὴν ἐφόνευσαν αὐτὸν οἰκτρῶς καὶ ἀτίμως, καὶ οὕτως ἐξέλιπον τρεῖς ἥρωες εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐκ τῆς ἐπαρχίας Ἀρκαδίας· ἀλλὰ (πάλιν λέγομεν) ἀκρίμασιν οἷς οἶδε Κύριος» καὶ ταῦτα διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν τότε ἀναρχίαν, μᾶλλον δὲ ἐξ αἰτίας τῆς ἀνοησίας τοῦ Γιαννάκη Μέλιου.»

Καὶ ταῦτα μὲν κατ' οὐσίαν οὕτως ἐγένοντο. Δὲν εἶναι ὅμως ἀληθές ὅτι ὁ Παπ' Ἀναστάσις πληγωθεὶς κατὰ τὸν πόδα συνελήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τοῦ τὴν ἰδίαν νύκτα καθ' ἣν ἐφονεύθη ὁ Ντούφας· διότι κατῴρωσε νὰ ἐξέλθῃ ἀβλαβῆς ἐκ τῆς νυκτερινῆς ἐκείνης πάλης καὶ νὰ καταφύγῃ περὶ τὴν χαραυγὴν μετὰ τριῶν συντρόφων του εἰς σπηλαιῶδες κρησφύγετον τοῦ πλησίον βουνοῦ Ἀγιο-Λιά, ὅπου ὅμως δυστυχῶς κατέδειξεν αὐτὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς τοῦ Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα αἰπὸς τις ἐκ τοῦ χωρίου Χριστιάνου. Οὗτοι δὲ ὑπὸ πολυαριθμῶν Ντρέδων βοηθούμενοι ἔσπευσαν ἀμέσως ἐκεῖ, καὶ μετὰ ὀκταήμερον συνεχῇ πολιορκίαν ἐξώθησαν τὸν Παπ' Ἀναστάσιον εἰς τὴν ἀνοησίαν νὰ παραδοθῇ ἐπ' ἐγγυήσει τῆς τιμῆς καὶ τῆς παλληκαριᾶς των καὶ ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ μὴ κακοποιηθῶσιν οἱ μετ' αὐτοῦ συμπολιορχηθέντες, ἐν οἷς ἦν καὶ μικρὸς τις ἑγγονός του, χάριν ἰδίως τῆς τρυφεράς τοῦ ὁποῦ ζωῆς συγκατένευσεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τῶν ἀμειλίκτων αὐτοῦ διωκτῶν. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μολὶς παραδοθέντα τὸν ἐξέδυσαν ἀφήσαντες μὲ τὸ ὑποκάμισον μόνον καὶ τὴν λευκὴν ἀναξυρίδα, ἀνῆρτησαν ἐκ τοῦ τραχήλου τοῦ δισσάκιον πλήρες πετρῶν, καὶ ὀπισθάγκωνα δέσαντες τὸν ἐπέρασαν οὕτως ἔχοντα καὶ ἐκ Φιλιατρῶν. Τότε δὲ εἰδοποιηθεῖσαι ἔτρεξαν ἐμπρὸς αὐτῷ ὑπανδρευμέναι θυγατέρες τοῦ Παπ' Ἀναστάσι, γοερῶς ὀλοφυρόμεναι, τὰς παρῆς των ὀνυχίζουσαι καὶ τὰς πλεξίδας των ἐν ἀπογνωσίᾳ ἔλκουσαι, ἀλλ' οἱ Ντρέδες διὰ τῆς βίας ἀπειρόγοντες αὐτὰς ἐμπόδιζον νὰ πλησιάσωσιν εἰς τὸν δέσμιον πατέρα των. Τῶν δακρύων ὁ χεῖμαρρος τοῦ ἀπτόητου ἐκείνου ἀνδρὸς ἀλλ' εὐπαθοῦς καὶ φιλοστόργου πατρὸς ἔσπασε τότε πρὸς στιγμὴν...

— ὦ! εἰσθε καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους τρεῖς χειρότεροι! εἶπε μετὰ πικρίας εἰς τοὺς κυκλοῦντας αὐτόν.

— Περπάτει! τῷ εἶπον ἀγρίως ἐκεῖνοι ὠθοῦντες τὸν διὰ τοῦ στομίου τῶν μακρῶν πυροβόλων των.

Ὅτε δὲ ἡλίου δύνοντος ἦλθον εἰς Κυπαρισσίαν ἀνεβίβασαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ κατέκλιναν ἐπὶ πετρῶν, διὰ πέδης σιδηρᾶς συμπλέξαντες τοὺς πόδας του, καὶ ἐπιθέσαντες τῶν γονάτων καὶ τοῦ στήθους του μακρὰς καὶ βαρεῖας δοκοὺς, ὥς βαρυτάτας καθίστων ὀγκολίθοι πολλοί. Τὴν ἐπομένην δ' αὐγὴν ἀπετρίχωσαν τὰς σιαγόνας του διὰ τοῦ γνωστοῦ οἰκιακοῦ ἐργαλείου, δι' οὗ αἱ γυναῖκες ἐκκοκκίζουσι τὸν βάμβακα, μεθ' ὃ ἐξήπλωσαν αὐτὸν ὑπτίον ἐπὶ τῶν πετρῶν, ἐπιβαρύναντες πάλιν τὸ σῶμά του διὰ τῶν ὑπὸ τῶν ὀγκολίθων προσεπιβαρυνόμενων δοκῶν.

Ὁ δὲ Παπ' Ἀναστάσις εἰς ὅλ' αὐτὰ οὔτε μικροψύχως ἐγόγγυσεν, οὔτε τὸ πρόσωπον ἐκ τῶν πόνων συνέσπασεν, οὔτε καὶ τινα κατηράσθη· τὰ χεῖλη του μόνον ἐκινεῖντο ἐνίοτε ἐν ἀγωνίᾳ ψιθυρίζοντα:

— Δίκαιος εἶσαι, Κύριε!...

Ἀπαξ δὲ ἤλεγξε καὶ τοὺς δημίους του ὡς ἐξῆς:

— Ὁ θάνατος ποῦ θέλετε νὰ δώσετε ἔς ἐμένα περσότερη ἀτιμία θὰ φέρῃ ἔς ἐσᾶς. Τὰ τιμημένα παλληκάρια μόνον μὲ τὸ ντουφέκι σκοτόνουνε ἄλλα παλληκάρια, ποῦ νὰ κρατοῦν κι' ἐκεῖνα ντουφέκι, ὅπως ἔκαμα κι' ἐγὼ μὲ τὸ Μέλιο καὶ μὲ τὸ Ντούφα. Ἐσᾶς ὅμως ὁ κόσμος ἀτίμους, ὅπως καὶ εἴσαστε, θὰ σᾶς εἰπῇ, γιατί καταδεχθήκατε νὰ βασανίσετε ἄνθρωπο, ποῦ δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ ὑπερασπισθῇ...

Ὅταν δὲ τὸν ἄφρησαν μόνον, ἔστρεψε τὴν διανοίαν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἐγχοσμίων πρὸς τὰ ἐπουράνια, καθικετεύων τὸν ζῶντα Θεόν, ἵνα εὐμενῆς δεχθῇ καὶ ἐπιεικῶς κρίνῃ τὴν ἀμαρτωλὴν αὐτοῦ ψυχὴν καὶ τάξῃ αὐτὴν ὅπου ἀγάζεται καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀκριβοῦ τοῦ Μήτρου, ἡ ἀγνὴ καὶ ἀκηλίδωτος... Καὶ ἐν τῇ τοιαύτῃ συννοίᾳ ἐπαλγῶς ἔχων ἔμεινε μέχρις οὗ ἐλθόντες οἱ συγγενεῖς τοῦ Μέλιου καὶ τοῦ Ντούφα ἀπετελείωσαν τὸ θῦμά των. Πῶς δὲ διέπραξαν τοῦτο κάλλιον νὰ τὸ παρὲλθωμεν ἐν σιγῇ.

Τοιοῦτον ἐλεεινὸν θάνατον ἔλαβεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις, δι' ὃν ὁ μὲν Φραντζῆς λέγει ὅτι «καὶ εἰς τὴν νεότητά του καὶ εἰς τὸ γῆράς του ἦτο γενναῖος καὶ ἀτρόμητος», οἱ δὲ γνωρίσαντες αὐτὸν Ὁθωμανοὶ ἔλεγον διὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὴν φυλὴν αὐτῶν μεγαληγορίας ὅτι «παρόμοιους παλληκαράς εἰς τὸν νουνιὰ οὔτε ἦλθεν, οὔτε θὰ ἔλθῃ (νὲ γκελδὶ νὲ γκελετζέκ!)...

Σ. Ν. ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ.